ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Беларускі УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, МЯСЦКОМА, КАМІТЭТА КАМСАМОЛА І ПРАФКОМА БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОЎНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

№ 5 (762) Пятніца, 13 лютага 1970 г. Цана 2 кап. Год выдання XXIII

ГРАМАДАЗНАЎЦЫ Ў НАСТУПЛЕННІ

Да вынікау рэспубліканскага семінара у БДУ.

У час зімовых канікул на працягу трох дзён у нашым універсітэце працавау тэарэтычны рэспубпіканскі семінар выкладчыкау грамадскіх навук вышэйшых і сярэдніх спецыяпьных навучальных установ. У яго рабоце прынялі удзел каля 1200 чалавек.

Уступнай прамовай семінар адкрыу міністр вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР М. М. Мяшкоў. Затым слова было прадастаулена загадчыку сектара Інстытута філасофіі АН СССР прафесару Е. Д. Мадржынскай. Тэма яе выступлення — «Ленінізм і сучасная ідэалагічная барацьба». На пленарным пасяджэнні заслухан таксама даклад доктара эканамічных навук Інстытута эканомікі АН СССР І. Н. Дворкіна «Ленінская тэорыя імперыялізму і яе сучасныя буржуазныя крытыкі».

У наступныя два дні працавалі секцыі гісторыі КПСС, філасофіі, палітэканоміі, навуковага камунізма, на якіх было заслухана і абмеркавана каля 30 дакладау па праблемах крытыкі сучаснай буржуазнай ідэалогіі. Член-карэспандэнт АН СССР прафесар М. Т. Іаўчук, доктар філасофскіх навук з Інстытута навуковага атэізму Акадэміі грамадскіх навук пры ЦК КПСС Л. Н. Велікович, прафесар Інстытута марксізма-ленінізма пры ЦК КПСС С. П. Калтахчан, доктар філасофскіх навук Ф. Т. Канстанцінау і іншыя дакладчыкі з Масквы, а таксама беларускія даследчыкі падрабязна прааналізавалі поспехі савецкіх вучоных у барацьбе супраць буржуазнай ідэалогіі. Асаблівая ўвага была звернута на неабходнасць найбольш поўнага выкарыстання ленінскіх ідэй, ленінскай тэарэтычнай спадчыны у развіцці навуковай крытыкі антыкамунізму, рэакцыйнай буржуазнай філасофіі, ідэалістычных, суб'ектывісцкіх канцэпцый гістарычнага працэсу.

Семінар прайшоу арганізавана, на высокім узроўні і прадэманстраваў вялікую зацікаўленасць беларускіх выкладчыкау грамадскіх навук да актуальных праблем ідэалагічнай барацьбы на сучасным этапе, імкненне выхоўваць падрастаючае пакаленне у духу вернасці ідэалам марксізма-ленінізма.

С. КАЛЕЧЫЦ.

КУРАТАР ПРАПАНУЕ...

Вялікая роля у арганізацыі вучэбна-выхаваўчай работы ва універсітэце належыць куратарам. З якімі поспехамі яны ідуць да Ленінскага юбілею, якія новыя формы паявіліся у іх дзейнасці, што яшчэ стрымлівае фарміраванне моцных, дружных студэнцкіх калектываў у групах — гэтыя і іншыя пытанні былі прадметам спецыяльнай размовы на адбыўшайся нядаўна агульнауніверсітэцкай нарадзе куратараў.

Дакладчык, рэктар універсітэта акадэмік А. Н. Сеўчанка, выступіўшыя у спрэчках дацэнты С. Д. Лапцёнак, Г. І. Васільева, Е. А. Скачко і іншыя адзначылі, што большасць куратараў, а іх у нас каля трохсот, праводзіць у групах і на курсах вялікую арганізатарскую і выхаваўчую работу, дапамагае студэнтам у авалоданні ведамі, развівае іх ініцыятыву, вопыт і самастойнасць у вырашэнні ўсіх пытанняў вучобы, адпачынку, побыту.

Сярод лепшых называліся куратары В. А. Молакаў, С. Д. Лапцёнак з гістфака, І. А. Карабань і І. В. Шадурскі з філалагічнага факультэта, Л. А. Шаўчэнка з журфака, В. І Агаматава з матфака. На кожным факультэце ёсць такія людзі. Сакрэт поспеху у кожнага, мабыць, свой, але ёсць у рабоце куратараў шмат агульнага, прынцыпова абавязковага, без чаго нельга дасягнуць станоўчых вынікаў. Аб такіх праблемах галоўным чынам і ішла на нарадзе дзелавая гутарка. У першую чаргу гэта датычыцца індывідуальнай работы куратара з кожным студэнтам. Агульнымі субяседаваннямі, заклікамі, як справядліва адзначаў дацэнт С. Д. Лапцёнак, нельга вырашыць пытанне аб паспяховым пераадоленні першакурснікамі, напрыклад, псіхалагічнага бар'еру. Ім цяжка самастойна пазбавіцца ад шэрагу школьных звычак, хутка уключыцца у складанае студэнцкае жыццё з яго новымі патрабаваннямі і правамі. Ведаць кожнага студэнта, мець да яго індывідуальны падыход — справа складаная і патрабуе шмат часу. Аднак без гэтага куратар не зможа выконваць свае абавязкі дарадцы і памочніка, умелага кіраўніка калектыву моладзі.

На нарадзе падрабязна гаварылася і аб такіх агульных патрабаваннях, як здольнасць куратара паўсядзённа развіваць прафесіянальныя імкненні у студэнтаў, правільна размяркоўваць свой час, каб яго хапіла і на глыбокае авалоданне ведамі, і на культурны адпачынак, фізічную загартоўку... Нельга не згадзіцца таксама з прапановамі аб неабходнасці узнаўлення на ўсіх факультэтах у якасці абавязковых лекцыйных курсаў па марксісцка-ленінскай этыцы, аб далучэнні кафедры педагогікі універсітэта да арганізацыі семінараў куратараў.

Наўрад ці дасягне сваёй мэты куратар, калі ён не будзе цесна звязан з усімі, мы падкрэсліваем, з усімі выкладчыкамі, якія працуюць у яго групе. Нарада аднадушна звярнула увагу куратараў і на гэтае пытанне.

Падтрымку атрымала прамова дацэнта Г. І. Васільевай з хімфака аб неабходнасці больш аператыўна вырашаць пытанні вучэбнай работы, якія узнімаюць куратары. Колькі год, напрыклад, ідзе размова аб стварэнні на першых курсах груп пачынаючых па замежных мовах! Ужо толькі адно гэта дазволіла б значна палепшыць паспяховасць учарашніх школьнікаў, якія не мелі магчымасці вывучаць тыя мовы, што выкладаюцца ва універсітэце.

І, канешне, мае рацыю куратар з юрфака У. П. Васін, які заявіў, што у нас яшчэ мала сярод куратараў камуністаў, людзей з вялікім вопытам і педагагічным стажам. На некаторых факультэтах гэтую адказную работу даручаюць у большасці аспірантам, маладым выкладчыкам.

Партыйным арганізацыям, дэканатам, вучоным саветам неабходна звярнуць больш увагі на паляпшэнне якаснага складу куратараў. Было б добра, каб гэтае пытанне ў бліжэйшы час абмеркавалі на пасяджэннях партыйных бюро або вучэбных саветаў факультэтаў і зрабілі правільныя вывады.

Шэраг слушных прапаноў на нарадзе унёс сакратар парткома універсітэта М. К. Гарбачоў: аб правядзенні сходаў у групах і на курсах аб культуры паводзін студэнтаў, аб арганізацыі абмену вопытам работы і «прафесіянальнай» вучобы куратараў і інш.

Асобна хацелася б спыніцца на такім пытанні. У нашым універсітэце сапраўды вялікая армія куратараў, ад іх паспяховай працы многае залежыць. Дык чаму ж нашым вучоным не пачаць даследаванні праблем методыкі выхаваўчай і арганізацыйнай работы куратараў? Чаму дасюль не праводзяцца тэарэтычныя канферэнцыі па гэтых праблемах? Хутчэй за ўсё аднымі заклікамі тут не абыйсціся. Мы будзем спадзявацца на праяўленне ініцыятывы адпаведных аддзелаў рэктарата, на дапамогу кафедры педагогікі, нашых маладых і сталых сацыёлагаў.

І яшчэ аб адным. На нарадзе разгарнуліся спрэчкі вакол пытання, ці павінен куратар весці групу на працягу усіх год навучання або толькі у перыяд, калі ён сам выкладае той ці іншы прадмет. На нашу думку, тут і не можа быць адназначнага адказу. Справа у тым, што на розных факультэтах ды і на адных і тых жа работа куратараў арганізуецца па-рознаму. І гэта правільна. У нас ёсць добры рэзультатыўны вопыт, калі на першых курсах групамі курыруюць цэлыя кафедры. У іншых выпадках ствараецца аб'ектыўная неабходнасць замены куратараў, без гэтага не абыйсціся. Многае залежыць і ад самога выкладчыка, яго здольнасцей, магчымасцей і жадання працаваць з пэўным калектывам студэнтаў. Было б ідэальна, гаварыла Алена Андрэеўна Скачко, каб кожны куратар вёў сваю групу ад першага курса да апошняга, таму што праца куратара — гэта працэс пошукаў, знаходак, перамог, якія нарошчваюцца паступова, часам непрыкметна. Перадаць другому гэтае рэальнае, непрыкметнае вельмі цяжка або і зусім немагчыма. Карацей, у кожным выпадку пытанне аб куратары павінна вырашацца канкрэтна.

Агульнауніверсітэцкая нарада абмеркавала важнейшыя задачы куратараў. У яе рабоце прынялі удзел сем членаў парткома на чале з сакратаром, сакратар камітэта камсамола В. І. Пракошын, прарэктар, член-карэспандэнт Акадэміі педагагічных навук СССР С. А. Умрэйка, усе супрацоўнікі вучэбнай часткі. Увага не выпадковая. Хочацца спадзявацца, што і на факультэтах будуць часцей збірацца куратары — ім ёсць аб чым пагаварыць, што аб іх будуць значна больш клапаціцца, чым гэта было дагэтуль, партыйныя арганізацыі, дэканаты.

М. ІОСЬКА,
член парткома.

КАЗАНЬ 1970

ЛЕНІНСКАЯ, ІНТЭРНАЦЫЯНАЛЬНАЯ

...І зноў у актавай зале няма дзе яблыку упасці. І кожны раз гэта выклікае адны і тыя ж асацыяцыі. Казанскі універсітэт, 4 снежня 1887 года, сходка...

Яны выламалі вось гэтыя дзверы і ўварваліся у залу. І пачалася тая вядомая сходка, якая стала першым баявым хрышчэннем будучага правадыра рэвалюцыі... Міхаіл Ціханавіч Нужын, рэктар Казанскага універсітэта расказвае аб старэйшай вну Казані, чые сцены свята захоўваюць памяць аб Леніне, удзельнікам усесаюзнай інтэрнацыянальнай навукова-тэарэтычнай канферэнцыі «У. І. Ленін — правадыр і настаўнік працоўных усяго свету». Канферэнцыя пачалася 3 лютага у 10 гадзін раніцы. Адкрыў яе уступным словам старшыня аргкамітэта, намеснік старшыні Агульнасаюзнага Савета па справах замежных навучэнцаў, намеснік міністра вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі СССР Н. Н. Сафінскі.

З дакладам «У. І. Ленін— правадыр і настаўнік працоўных усяго свету» выступіў член-карэспандэнт Акадэміі навук СССР прафесар В. М. Кукін.

Канферэнцыя сабрала у горад ленінскага юнацтва 138 студэнтаў з 46 краін свету, якія вучацца у 17 гарадах СССР і прыехалі у Казань са сваім роздумам, назіраннямі, з жаданнем падзяліцца думкамі аб тым, як ажыццяўляюцца у іх краінах ленінскія прынцыпы.

Каля 100 дакладаў былі заслуханы у секцыях па філасофіі, палітэканоміі і навуковаму камунізму.

Ахарактарызаваў работу секцыі філасофіі яе навуковы кіраўнік, загадчык кафедры філасофіі Маскоўскага аўтадарожнага інстытута Уладзімір Ціханавіч Яфімаў:

Год назад студэнты-іншаземцы пачалі вывучаць грамадскія дысцыпліны. І вынікі аказаліся цудоўнымі. Вельмі многія захапіліся грамадскімі навукамі, сталі прымаць удзел у студэнцкіх конкурсах. Мне, напрыклад, вельмі прыемна напомніць, што удзельнік канферэнцыі, студэнт Маскоўскага аўтадарожнага інстытута нігерыец Адэбайо Ойеуале атрымаў першую прэмію у конкурсе работ, прысвечаным 50-годдзю ВЛКСМ. У Казані ён выступіў з дакладам «Марксісты-ленінцы Нігерыі у барацьбе за адзінства краіны». Усе даклады, якія былі заслуханы на сек-

(Заканчэнне на 4-й стар.).

Сярод удзельнікаў канферэнцыі студэнты БДУ Роберт Кейге і Жак Антуан Амідзі
Фота К. ГЕРМАНА.

НАШЫ ПУБЛІКАЦЫІ ЗА РУБЯЖОМ

У канцы мінулага года орган ЦК Кампартыі Балгарыі — газета «Работническо дело» апублікавала артыкул доктара філалагічных навук І. Я. Навуменкі. Наш выкладчык расказвае у ім пра адлюстраванне вобраза правадыра сусветнага пралетарыяту у беларускай літаратуры, пра творы паэзіі, прозы і драматургіі, прысвечаныя вялікаму Леніну.

Польскі часопіс «Загаднеяня родзаюв літэрацкіх» («Пытанні літаратурных жанраў»), які выдаецца Лодзінскім навуковым таварыствам, у т. II, ч. 2 за 1969 г. змясціў вялікі артыкул в. а. дацэнта кафедры беларускай літаратуры В. П. Рагойшы «Праблема верлібра ў беларускай паэзіі». Гэты тэарэтыка-літаратуразнаўчы часопіс публікуе матэрыялы на шасці мовах — рускай, англійскай, французскай, нямецкай, італьянскай і польскай і распаўсюджваецца ў краінах, дзе на гэтых мовах гавораць. Артыкул В. П. Рагойшы надрукаван на рускай мове, рэзюме — на польскай і французскай.

У ГОРАДЗЕ НА НЯВЕ

Студэнцкія дэлегацыі дзевятнаццаці універсітэтаў нашай краіны, замежныя госці ў дні зімовых канікул па запрашэнню Ленінградскага дзяржаўнага універсітэта прынялі удзел у правядзенні студэнцкага Ленінскага тыдня. Яго дэвіз—«Па-ленінску жыць, вучыцца, працаваць».

На працягу шасці дзён з 29 студзеня па 4 лютага госці Ленінграда знаёміліся з горадам-калыскай Кастрычніцкай рэвалюцыі, з універсітэтам, у сценах якога 79 гадоў назад малады Уладзімір Ульянаў экстэрнам бліскуча здаў экзамен па юрыдычнаму факультэту. Госці універсітэта зрабілі экскурсіі па ленінскіх месцах, у гісторыка-рэвалюцыйныя музеі горада, у музей Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, у музей гісторыі Ленінграда. У час тыдня адбылася навукова-тэарэтычная канферэнцыя «Ленін, сучаснасць, моладзь», вечар дружбы студэнтаў універсітэтаў нашай краіны, фестываль мастацтваў. Актыўны удзел у Ленінскім тыдні прынялі пасланцы нашага універсітэта.

ВУЧЫЦЦА ВУЧЫЦЬ І

КАБ НАСТАЎНІКАМ БЫЦЬ

СТУДЭНТ ПРЫЙШОУ У ШКОЛУ на практыку. Ён і сам быу зусім нядауна вучнем. Прайшло якіх-небудзь чатырыпяць год з той пары, калі сядзеу за вучнёускай партай. За час навучання у вышэйшай навучальнай установе набыу агульныя і спецыяльныя веды, у нейкай меры падрыхтавау сябе і маральна да работы у школе. Але ён не уяуляе усяго складанага вучэбна-выхавауча працэсу ў школе.

Правядзенне аднаго практычнага урока патрабуе многа часу для сур'ёзнай і карпатлівай падрыхтоукі, вялікіх фізічных і духоуных сіл. Нягледзячы на тое, што студэнт здавау экзамен самым строгім прафесарам, матэрыял, які павінен легчы у аснову урока, патрабуе яшчэ вельмі сур'ёзнай дапрацоукі, такога асэнсавання і усведамлення, каб выкладанне яго было даступным і зразумелым для успрыняцця вучнямі.

Спачатку студэнты знаёмяцца з вучэбна-выхавауччым працэсам у школе, вывучаюць метадычны вопыт работы лепшых выкладчыкау (наведваюць урокі, праводзяць дэталёвы аналіз іх, знаёмяцца з вытворчымі і тэматычнымі планамі, складаюць індывідуальныя планы работы на перыяд вучэбнай практыкі). З гэтага часу пачынаецца сур'ёзная падрыхтоука да кожнага урока і пазакласнай работы. Студэнты збіраюць тэарэтычны матэрыял па тэме, грунтоуна вывучаюць яго, знаемяцца з патрабаваннямі праграмы і аб'ёмам матэрыялу у падручніку, цікавяцца метадычнымі распрацоукамі па тэме, раяцца з метадыстамі і выкладчыкамі, выбіраюць прыёмы выкладання матэрыялу і віды навучальна - трэніровачных практыкаванняу і г. д. Ад папярэдняй падрыхтоукі залежыць поспех урока.

Урок — гэта толькі 45 мінут вучобы для школьніка. А для студэнта-практыканта — гэта сур'ёзны і адказны экзамен, экзамен на права быць настаунікам. 45 мінут урока — гэта і праверка ведау і умення вучняу, і тлумачэнне тэарэтычнага матэрыялу, паутарэнне папярэдняй тэмы і арганізацыя самастойнай работы, зыхаванне вучняу у працэсе навучання. Усё гэта і многае іншае трэба прадугледзець настаунiку на адзін толькі урок, каб дабіцца пастауленай мэты.

Навучыцца творча валодаць рознымі метадычнымі прыёмамі і формамі работы на уроку і у пазаурочны час з мэтай навучання і выхавання дзяцей, разнастаіць метады і формы работы у залежнасці ад дыдактычных задач і мэты урока — адна з галоуных задач педагагічнай практыкі будучых настаунікау.

Тэарэтычна студэнты-пяцікурснікі ведаюць (павінны ведаць!) агульнадыдактычныя і метадычныя патрабаванні да урокау. Наведваючы урокі настаунікау-прадметнікау і студэнтау сваёй метадычнай групы, праводзячы разбор урокау, яны паступова вучацца заувакаць і адрозніваць агульнадыдактычныя патрабаванні ад чыста метадычных, пранікаць у сакрэты педагагічнага майстэрства. Перыяд такога навучання залежыць ад агульнай падрыхтоукі студэнтау, іх жадання, нават настрою, ад метадыстау, іх арганізатарскіх здольнасцей і патрабавальнасці.

Трэба адзначыць, што у асноуным усе студэнты-філолагі сур'ёзна адносяцца да сваёй будучай работы настауніка і на працягу усёй педпрактыкі настойліва вучацца майстэрству вучыць. Прауда, не перавяліся яшчэ і такія, для якіх педпрактыка — толькі дарэмная трата часу: перспектыва настаунічаць — не у іх планах. На шчасце, такіх на факультэце мала.

А у такіх студэнтау, як З. Кунцэвіч, Л. Філатава, Л. Шавель, М. Сёмуха, Р. Макавеева, І. Кушнер, Г. Пятрушка, Н. Манешына, І. Меланьіна (рускае аддзяленне) і многіх іншых метадычнае майстэрства расло ад урока да урока. І ужо на стажорскай практыцы усе студэнты, за невялікім выключэннем, адчувалі сябе у класе сапраудными настаунікамі, патрабавальнымі, прынцыповымі. Гэтым поспехам практыканты абавязаны у значнай меры вопытным метадыстам, такім, як А. І. Казей, В. В. Машко, В. А. Гладкая, М. М. Афанасьева, М. У. Масальская, Б. А. Ланда, І. І. Кухарау, П. У. Сергіеуская, В. В. Верабʼёва і іншыя. З вялікай адказнасцю, глыбокім веданнем справы і любоую перадаюць яны свой багаты вопыт будучым калегам, адкрываюць сакрэты педагагічнага майстэрства.

Заканамерным працягам класна-урочных заняткау з'яуляецца пазакласная вучэбная і выхаваучая работа. У час педпрактыкі студэнты, уліушыся у педагагічныя калектывы школ, прымалі актыуны удзел ва усіх справах піянерскіх і камсамольскіх арганізацый.

На факультэце стала ужо традыцыяй праводзіць навукова-метадычныя канферэнцыі, на якіх падводзяцца вынікі педпрактыкі. Каб педпрактыка праходзіла больш мэтанакіравана і эфектыуна, на верасноускіх установачных канферэнцыях перад студэнтамі і метадыстамі на увесь час практыкі ставяцца метадычныя праблемы. Пастаноука такіх пытанняу і іх распрацоука садзейнічае паглыбленню ведау студэнтау па методыцы выкладання мовы і літаратуры, прывівае навыкі навукова-даследчай работы па спецыяльнасці.

За апошнія два гады былі абмеркаваны такія пытанні, як «Роля настауніка у выхаванні падрастаючага пакалення», «Развіццё мовы вучняу», «Сучасныя патрабаванні да урока», «Арганізацыя выхаваучай работы у школе» і іншыя.

Школы нашай краіны рыхтуюцца дастойна сустрэць 100-годдзе з дня нараджэння У. І. Леніна. Таму вялікае месца у іх вучэбна-выхавауччым працэсе займае ленінская тэма. Выкарыстанне матэрыялау з жыцця, рэвалюцыйнай і грамадскай дзейнасці Ільіча, з яго неумiручых творау садзейнічае выпрацоуцы навукова-матэрыялістычнага светапогляду, выхаванню камуністычнай маралі у вучняу.

«Ленінская тэма на уроках мовы і літаратуры», «Сучасныя патрабаванні да урока», «Арганізацыя выхаваучай работы у школе» — праблемы, над вырашэннем якіх студэнты-практыканты працавалі у гэтым навучальным годзе.

Знаёмячыся і даследуючы вучэбна-выхавауччы працэс у школе, метады і формы работы настаунікау-прадметнікау, рыхтуючыся да правядзення урокау і пазакласных мерапрыемствау, студэнты збіралі матэрыял, аналізавалі яго, рабілі свае вывады. На гэтай аснове пісаліся даклады.

Невялікі вопыт кіраунiцтва педпрактыкай на факультэце паказвае, што такія канферэнцыі неабходна практыкаваць і у далейшым, павышаючы іх навукова-метадычны узровень.

Чытачам гэтага артыкула няхай не пакажацца, што на філфаку ужо пераадолены усе цяжкасці у арганізацыі і правядзенні педагагічнай практыкі. Яны ёсць. У нас на факультэце амаль адсутнічае матэрыяльная база, да гэтага часу няма кабінета педпрактыкі. Нашы студэнты не умеюць прымяняць на уроках тэхнічныя сродкі: іх недзе і некаму вучыць. Нарэшце, нашым студэнтам няма дзе рыхтавацца да урокау у час педпрактыкі: ва усіх кабінетах з ранку і да позняга вечара ідуць заняткі. Уласнымі намаганнямі факультэт не вырашыць гэтага пытання. Неабходна дапамога рэктарата. І факультэт цярпліва чакае. Цяпер жа на практыку ідуць студэнты V курса вячэрняга факультэта, IV курса стацыянарнага навучання. Больш 300 чалавек!

А. СКАЧКО,
кіраўнік педпрактыкі філалагічнага факультэта.

НАШ ДАРАГІ ІЛЬІЧ

У сувязі з падрыхтоукай да 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна ва усіх школах нашай краіны праводзяцца гутаркі аб Ільічу, ленінскія чытанні, наладжваюцца выстаукі кніг. У 4-й сярэдняй школе г. Мінска, дзе я праходзіла практыку, таксама праводзіцца работа у гэтым напрамку, і мы, студэнты, адразу уключыліся у яе.

У 5-м класе я правяла шэраг мерапрыемствау пад агульнай назвай «Наш дарагі Ільіч». Мне хацелася азнаёміць вучняу з біяграфіяй У. І. Леніна, успамінамі і лепшымі дзіцячымі кніжкамі аб ім.

Перад тым, як пачынаць гутаркі аб правадыру, трэба было даведацца, што ужо ведаюць вучні аб жыцці і дзейнасці Ільіча, якія чыталі творы аб ім, якія глядзелі кінафільмы. Адказаць на гэтыя і іншыя пытанні дапамагла спецыяльна наладжаная анкета. Цяпер можна было рэкамендаваць менавіта тую літаратуру аб Леніне, з якой вучні яшчэ не знаёміліся.

Гутаркі аб жыцці і дзейнасці У. І. Леніна праходзілі ажыулена і цікава, адчувалася, што вучні да іх старанна рыхтаваліся. Гаварылі аб сям'і, у якой выхоувауся Валодзя Ульянау, аб яго вучобе, пачатку рэвалюцыйнай дзейнасці. Вучні азнаёміліся з рэпрадукцыямі карцін аб Леніне, аутарамі якіх з'яуляюцца Сяроу, Бродскі, Бялоу, Галубкоу і іншыя. У канцы гутаркі школьнікам быу паказаны фільм з некаторымі дакументальнымі кінакадрамі. Было вельмі радасна ад таго, што усе вучні з вялікай цікавасцю імкнуцца пазнаць як мага больш з жыцця і дзейнасці правадыра.

Р. МАКАВЕЕВА,
студэнтка V курса філфака.

ЗАВАЯВАЛІ СІМПАТЫІ

— Ядзвіга Сцяпанауна, добры дзень! Лідзія Іванауна, заходзьце да нас! — радасна сустрэлі вучаніцы-сямікласніцы сваіх старых знаёмых. У мінулым навучальным годзе Я. Бурносенка і Л. Брыгадзіка праводзілі тут выхаваучую работу. Зараз яны праходзяць педагагічную практыку: даюць урокі па роднай мове і літаратуры, вядуць выхаваучую работу як класныя кіраунікі.

Прыемна адзначыць, што нельга прывесці прыкладу абыякавых адносін практыкантау да даручанай справы. Усе яны маюць грунтоуную акадэмічную падрыхтоуну: дастаткова валодаюць курсам школьнай граматыкі беларускай мовы і курсам як дарэвалюцыйнай, так і савецкай беларускай літаратуры. Усе студэнты задавальняюць, на наш погляд, школу у маральных адносінах. Задавальняе нашых педагогау іх знешні выгляд, манеры паводзін, ветлівасць, далікатнасць.

Працуючы з практыкантамі, настаунікі школы улічвалі патрабаванні новых праграм. Пры вывучэнні граматыкі галоуная увага звярталася на правядзенне разнастайных практыкаванняу, якія дапамагаюць вучням лепш усвядоміць граматычны матэрыял, нормы беларускай літаратурнай мовы. Для практыкаванняу студэнты шырока выкарыстоувалі матэрыял з практыкі камуністычнага будауніцтва, з навакольнай рэчаіснасці.

Добрыя урокі—добрыя і адзнакі. На ўроку па тэме «Апавяданне Алеся Якімовіча «Новы год» Л. Брыгадзіна выставіла у класны журнал і ў дзённікі вучняў чатыры пяцёркі і тры чацвёркі. Урок прайшоў жыва, цікава. Не выпадкова дзеці ў настауніцы пыталіся: «Вы і на наступным уроку у нас будзеце? Прыходзьце да нас».

Добры пачатак зрабілі студэнты у нашай школе у час сваёй педагагічнай практыкі. Так, гэта—пачатак. Уперадзе адказная, нялёгкая настауніцкая работа. Трэба ніколі не забываць словы вялікага педагога Ушынскага, што настаўнік жыве да таго часу, пакуль ён вучыцца, як толькі ён перастае вучыцца, у ім памірае настаунік. Працуйце, вучыцеся. Добрымі будзеце настаунікамі. Шчаслівай дарогі вам, нашы малодшыя сябры!

С. МІТРАХОВІЧ,
завуч рэспубліканскай школы-інтэрната па музыцы і выяуленчаму мастацтву.

САМЫ ЧАЛАВЕЧНЫ

УМЕННЕ БЕРАГЧЫ ЧАС

У. І. Ленін вызначауся і сваёй выключнай арганізаванасцю, уменнем правільна размеркаваць работу і арганізаваць свой працоуны дзень. Сучаснікі успамінаюць, што нягледзячы на вялізныя маштабы работы і непамерную загрузку рознымі справамі, прыёмамі, размовамі па тэлефону, Уладзімір Ільіч працавау спакойна, ніколі не бывау мітуслівым і заусёды паспявау зрабіць усё намечанае. Л. А. Фоціева піша, што «як ніхто іншы, Уладзімір Ільіч ведау цану часу і умеу берагчы яго. Ні адна мінута не прападала у яго дарма» [1]. І гэта не выклікае сумнення. Аб'ём усяго, што зрабіу ён за 30 год сваёй тэарэтычнай і практычнай дзейнасці, лепш за усё пацвярджае гэта.

Але Уладзімір Ільіч бярог не толькі свой, але і чужы час. З'яуляючыся, скажам, старшынёй Саунаркома і патрабуючы ад усіх супрацоунікау яго апарату акуратнасці і арганізаванасці у рабоце, ён сам паказвау узоры высокай культуры працы. Ён, напрыклад, ніколі і нікуды не спазняуся. На пасяджэнні Саунаркома і Савета Працы і Абароны Уладзімір Ільіч прыходзіу роуна у вызначаны час або за некалькі мінут раней, і пасяджэнне пачыналася роуна у вызначаны тэрмін пры любой колькасці прысутных. Гэта, вядома, дысцыплінавала усіх, хто прымау удзел у рабоце гэтых органау. Па даручэнню Леніна у пратаколах пасяджэнняу адзначаліся прозвішчы тых членау Саунаркома і СПА, якія спазняліся, з указаннем, на колькі мінут. Калі спазненне без уважлівай прычыны паутаралася, У. І. Ленін аб'яуляу вінаватаму вымову і папярэджвау, што у далейшым ён атрымае вымову з апублікаваннем у друку.[2]

Асабліва не любіу У. І. Ленін доугіх і неканкрэтных выступленняу. Доугія прамовы на пасяджэннях, як піша Л. А. Фоціева, Ленін лічыу «непрадукцыйнай затратай часу»[3]. Пры ім, напрыклад, быу выпрацаваны і зацверджаны рэгламент пасяджэнняу СНК, па якому дакладчыку давалася 10 мінут, выступаючаму па гэтаму ж пытанню першы раз— 5 мінут, другі — 3 мінуты. Ленін сам сачыу за рэгламентам і даволі рашуча перарывау прамоуцау, калі яны злоужывалі часам[4]. Патрабавалася, як указвау А. В. Луначарскі, надзвычайная сціпласць і дзелавітасць ад кожнага выступаючага[5]. У гэтых адносінах цікавым з'яуляецца выпадак, які адбыуся неяк на пасяджэнні.

Саунарком у гэты дзень абмяркоувау пытанне, звязанае з работай ваеннага ведамства. З дакладам выступау адзін беспартыйны ваенспец, якому з-за важнасці пытання было прадастаулена не 10, а 20 мінут. Рыхтавауся ж ён да больш працяглага дакладу, і яму, як кажуць, на хаду трэба было перастрайвацца. Зрабіць гэта ён не здолеу, і выступленне атрымалася няскладным, у ім цяжка было выдзеліць галоунае ад пабочнага.

У. І. Ленін зрабіу некалькі канкрэтных зауваг, а пасля нечакана сказау дакладчыку: «Прыходзьце да мяне заутра, у гадзіну дня, я навучу вас, як трэба рабіць даклады».

Сустрэча гэтая на наступны дзень адбылася. Ваенспец прыйшоу у назначаны час, і Уладзімір Ільіч гутарыу з ім цэлую гадзіну, а пасля размовы, як расказвае Л. А. Фоціева, выйшау у сакратарыят задаволены і, ходзячы па пакоі, сказау: «Вось умеюць жа зрабіць даклад, калі захочуць». Аказалася, што гэты ваенны работнік не спау усю ноч, перапрацавау у адпаведнасці з заувагамі, зробленымі Леніным на пасяджэнні, свой даклад, і цяпер Уладзімір Ільіч ацаніу яго ужо станоуча.[6] Трэба меркаваць, што у будучым гэты таварыш ужо заусёды старауся коратка і дакладна выкладаць свае думкі.

Сам жа Ленін, збіраючыся дзе-небудзь выступаць, заусёды старанна прадумвау план свайго выступлення. Н. К. Крупская пісала, што перад усякім выступленнем Уладзімір Ільіч вельмі хваляваўся, быу сканцэнтраваны і ухіляуся ад размовы на іншыя тэмы. Рыхтуючыся да выступлення, Ленін абавязкова пісау план прамовы, і таму ён заусёды гаварыу аб галоуным, выбіраючы тое асноунае звяно, на якім і трэба было сканцэнтраваць усю увагу. І хоць яго выступленні былі кароткія і сціслыя, але кожны раз у іх было выказана усё, што было патрэбна, што было намечана. Выступау ён звычайна або зусім без запісу або маючы у руках толькі невялікую паперу з планам, заметкамі і пытаннямі, аб якіх ён хацеу сказаць. Але у гэтыя запісы у час выступлення Ленін амаль не заглядвау.[8]

Аднак, як сведчыць А. А. Андрэеу, ён заусёды трымау у руцэ гадзіннік і часта на яго паглядау, каб не зацягнуць сваю прамову. Калі, па яго разліку, час канчауся, Уладзімір Ільіч пачынау заувакальна спяшацца, каб у тэрмін закончыць выступленне.[9] Нават пры апладысментах у зале, калі яны былі даволі працяглымі, Уладзімір Ільіч паказвау слухачам гадзіннік і стукау па ім пальцам, як бы раячы не траціць дарэмна час.[10]

Да доугіх, працяглых дакладау У. І. Ленін таксама не меу схільнасці. Л. А. Фоціева расказвае, што звычайна Уладзімір Ільіч пачынау чытаць паперы з канца, г. зн. з практычнай прапановы, апускаючы, як ён гаварыу, белетрыстыку. «Калі практычныя прапановы былі каштоуныя,—піша Фоціева, — Уладзімір Ільіч прагляда у усю паперу». Ён упарта дабівауся кароткага пісьмовага выкладання і часта паутарау, што «...доугіх дакладау, канешне, ніхто не чытае і чытаць не можа».[11]

Уменне У. І. Леніна берагчы як свой, так і чужы час праяулялася у тым, што у яго ніколі не было чаргі у прыёмнай. Дзяжурныя сак-

ВЫХОЎВАЦЬ

СЛОВА «НАСТАЎНІК» МАЕ ДВАЯКІ СЭНС: У ВУЗКІМ РАЗУМЕННІ — ГЭТА ВЫКЛАДЧЫК ТАГО ЦІ ІНШАГА ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА; У ШЫРОКІМ СЭНСЕ ГЭТАГА СЛОВА — АЎТАРЫТЭТНЫ, МУДРЫ ЧАЛАВЕК, ЯКІ АКАЗВАЕ ВЯЛІКІ ЎПЛЫЎ НА ЛЮДЗЕЙ.

М. І. КАЛІНІН.

НА ЗДЫМКУ: першы урок. З яго пачынае свой шлях кожны настаўнік. Вядома, хвалюецца і студэнтка філфака Зоя Хрышчановіч. А дзеці? Яны вельмі прыхільна сустрэлі маладую настаўніцу.

Добрыя веды, атрыманыя ва універсітэце, імкненне авалодаць педагагічным майстэрствам і карысныя парады старэйшых таварышаў — настаўніцы Г. К. Раковіч і метадыста У. К. Андрэенкі — дапамаглі практыкантцы з поспехам правесці першыя заняткі.

На другім здымку вы бачыце групу практыкантаў з метадыстам У. К. Андрэенкам у час разбору урока. Ацэнка першага урока З. Хрышчановіч — выдатна.

Фота П. Нікіціна.

ШЧАСЛІВАЙ ДАРОГІ!

Вось ужо тры гады студэнты дзённага і вячэрняга аддзяленняў філалагічнага факультэта БДУ імя У. І. Леніна трапляюць да мяне як настаўніка і метадыста і праходзяць педагагічную нрактыку па беларускай мове і літаратуры. І кожны раз, развітваючыся са сваімі яшчэ не дужа вопытнымі маладымі сябрамі і будучымі калегамі, мяне агортвае шчымлівае пачуццё. У адным выпадку таму, што шкадую: магчыма, болей ніколі не давядзецца сустрэцца з цудоўнымі маладымі людзьмі, такімі сардэчнымі і працавітымі, нястомнымі ў пошуках і энергічнымі; у другім таму, што непакоюся: а як складуцца асабісты лёс і працоўная дзейнасць таго, хто вось-вось атрымае пуцёўку ў жыццё (або нават атрымаў яе), але пакуль што, хоць і правучыўся пяць ці шэсць гадоў ва універсітэце, не адчувае прызвання да такой цяжкай, але цікавай і па-сапраўднаму творчай прафесіі, як прафесія настаўніка. І ў выніку бывае так: скончылі філалагічны факультэт, а на працу уладкаваліся куды хочаце— у кніжную палату, выдавецтва, нават у рэстаран, — але толькі не ў школу. Чаму? Спалохаліся цяжкасцей. Адчуваюць — нялёгкая справа. Тут не спынішся на тым, што атрымаў у сценах універсітэта. Тут сапраўдныя пошукі, нястомныя, штодзённыя, толькі пачынаюцца. І не відаць хоць часовага адпачынку ад бесперапынных клопатаў.

Але затое колькі асалоды, нават пры ўсіх няўдачах, непажаданых і нечаканых ускладненнях, калі дасягнуў няхай сабе маленькага поспеху, калі адчуў упэўненасць — змагу... пераадолею.

Студэнтка пятага курса філалагічнага факультэта Людміла Шавель ужо сёння можа ісці ў школу. Яна па-сапраўднаму апрабавала свае сілы. І, скажу ад сябе, безумоўна, будзе мець поспех. Люда выдатна валодае класам. Патрабавальная да сябе і да вучняў і адначасова — чулая і ўважлівая.

Галіна Германьева — поўная супрацьлегласць ёй па тэмпераменту. Мяккая, нават крыху запаволеная, яна аднак умее ўздзейнічаць нават на самых непаслухмяных і таксама карыстаецца заслужанай павагай. Практыканткі Іна Марціновіч, Надзя Кніга, Оля Хадасевіч — кожная па-свойму, адна з большым, другая з меншым поспехам, умеюць падпарадкаваць сабе вучнёўскі калектыў і валодаюць неабходным запасам метадычных ведаў.

Не магу не ўспомніць шчырым словам студэнтаў-практыкантаў вячэрняга аддзялення, якія зараз на шостым курсе: Г. Павільч, С. Грытчанка, О. Маршак, М. Кушаль, Я. Раманенку. У мінулым, 1968—69 навучальным годзе, яны праходзілі педагагічную практыку ў 31-й школе рабочай моладзі. Ім, вячэрнікам, даводзіцца куды цяжэй: трэба штодзённа і працаваць, і вучыцца. Але такі дружны, арганізаваны і дысцыплінаваны калектыў можна паставіць у прыклад любому іншаму. У гэтых маіх маладых калег было ўсё: і пунктуальнасць, і працавітасць, і пераймальнасць у добрым сэнсе гэтага слова. І таму сапраўднай павагай карыстаюцца яны і ў вучняў, і ў настаўніцкім асяроддзі.

Усім, з кім мне даводзілася мець справу, я шчыра жадаю: шчаслівай дарогі! Творчых поспехаў! Асабістага шчасця!

В. МАШКО,
настаўнік 31-й ШРМ г. Мінска.

ЧАЛАВЕК

У ДАПАМОГУ ПРАПАГАНДЫСТУ

-ратары павінны былі так рэгламентаваць прыём наведвальнікаў, каб ніхто не чакаў Уладзіміра Ільіча больш 5 мінут. Вось, напрыклад, што расказваў В. А. Смальянінаў аб сваёй першай сустрэчы з У. І. Леніным пасля таго, як ён быў назначаны памочнікам упраўляючага справамі Саўнаркома.

З гасцініцы «Нацыяналь», дзе ён у той час спыніўся, Смальянінаў пазваніў у прыёмную старшыні Саўнаркома і спытаў у сакратара, калі яго можа прыняць Уладзімір Ільіч. Л. А. Фоціева адказала, што для размовы з ім У. І. Ленін вызваліцца прыкладна праз гадзіну і папрасіла Смальянінава чакаць яе званка. Праз гадзіну яна пазваніла і паведаміла, што Уладзімір Ільіч крыху затрымліваецца і просіць прабачэння. А яшчэ праз 15 мінут ён быў ужо запрошаны ў Крэмль.

Калі В. А. Смальянінаў прыйшоў у прыёмную У. І. Леніна, там, як ён успамінае, нікога не было і яму амаль не прыйшлося чакаць. Ён толькі паспеў прадставіцца, як ад Уладзіміра Ільіча выйшаў наведвальнік і заходзіць прапанавалі ўжо яму. Смальянінаў піша, што «я прабыў у Леніна каля дзвюх гадзін і калі выходзіў, у прыёмнай па-ранейшаму не было наведвальнікаў».[12] Значыць, на той час, калі Ільіч прымаў Смальянінава, да яго ніхто больш не запрашаўся і, такім чынам, ніхто дарэмна не траціў часу ў прыёмнай.

І яшчэ адзін прыклад, які паказвае, як рашуча выступаў У. І. Ленін супраць беспрыснай траты часу. Л. А. Фоціева расказвае, што ў пачатку работы Савецкага ўрада многія кіраўнікі устаноў і ведамстваў, якія выклікаліся на пасяджэнне Саўнаркома з дакладамі па таму ці іншаму пытанню, прыводзілі з сабой мноства дакладчыкаў «на ўсякі выпадак»: а раптам спатрэбіцца якая-небудзь даведка, якую, скажам, нарком або яго намеснік не змогуць даць. Гэтыя дакладчыкі звычайна чакалі ў адным з пакояў, дзе яны гулялі ў шахматы, чыталі газеты, курылі і г. д. Калі Уладзімір Ільіч аднойчы, праходзячы выпадкова праз гэты пакой, убачыў там стомленых і змучаных таварышаў, якія займаліся хто-чым у клубах папяроснага дыму, то ён абурыўся на сакратароў за такі парадак і тут жа распарадзіўся так арганізаваць справу, каб пытанні з дакладчыкамі ставіліся на абмеркаванне ў пачатку пасяджэння і самі дакладчыкі прыходзілі толькі за 15 мінут да заслухоўвання пытання. А 13 кастрычніка 1921 г. У. І. Ленін, як вядома, напісаў наступную запіску ўпраўляючаму справамі Саўнаркома і СПА:

«Тав. Гарбуноў!

Прашу Вас правесці, пасля адпаведнай згоды са старшынёй Малога СНК (і высвятлення з сакратарамі). каб парадак выкліку дакладчыкаў (і ў Вялікі і ў Малы СНК) быў зменены.

Цяпер дакладчыкі атрымліваюць выклік на пасяджэнне ўвогуле і чакаюць гадзінамі.

Гэта абуральна і дзіка.

Трэба дабіцца таго, каб дакладчыкі выклікаліся на **адзін пэўны час.**

Пры двайной праверцы па тэлефону, ці патрэбны дакладчыкі, і якія; пры **правільным** размяшчэнні спраў пэўнага пасяджэння (справы з дакладчыкамі і справы без дакладчыкаў) можна і неабходна дабіцца таго, каб **больш 15 мінут** дакладчыкі **не чакалі.**

Прашу Вас выпрацаваць такі парадак неадкладна, старанна прадумаць яго, і паведаміць мне рашэнне аб гэтым, праведзенае праз Малы Савет Народных Камісараў»[13].

Змест гэтай запіскі паказвае, як рэзка асуджаў У. І. Ленін бюракратычныя метады работы і як ён клапаціўся аб тым, каб пасяджэнні розных органаў менш займалі ў людзей часу.

Немагчыма ў адной лекцыі расказаць аб усім, што было уласціва У. І. Леніну як чалавеку, паказаць прыёмы і метады яго паўсядзённай працы. Але нават тыя з іх, аб якіх гаварылася вышэй, паказваюць, што Уладзімір Ільіч быў выключна гарманічным чалавекам, у якім камуністычная ідэйнасць была неаддзельна ад усяго яго жыцця і практычнай дзейнасці.

В. А. Карпінскі пісаў: «І калі я ўспамінаю усё, што магу ўспомніць аб ім, заўсёды думаю і адчуваю, што Уладзімір Ільіч быў камуністам не толькі па ідэях сваіх, па сваёй грамадскай дзейнасці, але і ў асабістым жыцці, у быту, быў правобразам тых дасканалых людзей, якія будуць жыць у камуністычным грамадстве»[14].

Савецкія людзі будуюць камунізм. Зразумела, што імкненне працаваць і жыць па Ільічу павінна стаць важнейшым правілам для ўсіх будаўнікоў гэтага грамадства.

Г. ГЕРАСІМЕНКА,
дацэнт кафедры гісторыі КПСС.

[1] Л. А. Фотиева. «Из жизни Ленина», стр. 46.
[2] Там же, стр. 46—47.
[3] Там же, стр. 47.
[4] «Штрихи великого портрета. Воспоминания о В. И. Ленине», стр. 13; Л. А. Фотиева «Из жизни Ленина», стр. 47—48.
[5] «Воспоминания о В. И. Ленине», ч. 2, стр. 295.
[6] Там же, стр. 218—219.
[7] Н. К. Крупская «Воспоминания о В. И. Ленине», стр. 485.
[8] Л. А. Фотиева «Из жизни Ленина», стр. 56.
[9] «Воспоминания о В. И. Ленине», ч. 2, стр. 32—33.
[10] Там же, стр. 701.
[11] Там же, стр. 219.
[12] «Штрихи великого портрета. Воспоминания о В. И. Ленине», стр. 44—45.
[13] В. И. Ленин. Полн. собр. соч., т. 53, стр. 262
[14] «Воспоминания о В. И. Ленине», ч. 2, стр. 704.

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 37 (1969 г.), 1, 2, 3 (1970 г).

ЛЕНІНСКАЯ, ІНТЭРНАЦЫЯНАЛЬНАЯ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

цыі, я б падзяліў умоўна на тры раздзелы: першы—развіццё Леніным марксісцкай тэорыі і значэнне яе для сучаснасці. У гэтым напрамку былі цікавымі і змястоўнымі выступленні Т. В. Дамініка, студэнта Маскоўскага электратэхнічнага інстытута сувязі, і Джорджа Катэву, студэнта Кіеўскага мёдінстытута.

Другі напрамак — гэта крытыка сучасных буржуазных філасофскіх і сацыялагічных тэорый. Тут неабходна выдзеліць даклад двух нямецкіх студэнтаў з Львоўскага політэхнічкага інстытута Рыхарда Шымко і Германа Штаркe, у якім яны раскрылі неабгрунтаванасць і рэакцыйную сутнасць тэорыі канвергенцыі.

У гэтым жа кірунку было выступленне В. Макляцова з Казанскага дзяржуніверсітэта.

Трэцяя тэма — сацыяльны прагрэс і сучаснасць. Тут сярод асабліва значных былі названы даклады венгра Р. Д'ердзя з Адэскага інстытута інжынераў марскога транспарту і Алі-аль-Кавіні, аспіранта Маскоўскага інстытута народнай гаспадаркі імя В. Г. Пляханава.

Трэба адзначыць актуальнасць тэматыкі усіх дакладаў, глыбокае успрыманне ленінскіх ідэй. З цікавым дакладам «Ленінскае вучэнне аб культурнай рэвалюцыі і яго значэнне для афрыканскіх народаў» выступіў аспірант БДУ імя У. І. Леніна Джон Джасціс Флетчар (Гана).

На секцыі палітэканоміі таксама было нямала цікавых дакладаў.

Самая большая група працавала ў секцыі навуковага камунізма. Тут было заслухана 44 даклады студэнтаў з 25 краін! Большасць дакладчыкаў закранала пытанне аб нацыянальна-вызваленчым руху у сучасную эпоху. Самі удзельнікі расказвалі аб гэтай справядлівай барацьбе. У час работы секцыі панавала пачуццё глыбокага узаемаразумення прадстаўнікоў розных народаў.

З вялікай зацікаўленасцю і хваляваннем слухалі прысутныя выступленне аднаго з прадстаўнікоў БССР аспіранта БДУ з геранчага В'етнама Нгуена Ван Тхоа з дакладам «У. І. Ленін і рэвалюцыя ў В'етнаме». З дакладам «У. І. Ленін і сучаснасць» выступіў студэнт БДУ Жак Антуан Амідзі (Ліван). Даклады беларускіх прадстаўнікоў адзначаны граматай другой ступені. На секцыі вялікую увагу прыцягнуў даклад студэнткі МДУ С. Харрыс, прадстаўніцы ЗША «У. І. Ленін і сучасныя Злучаныя Штаты Амерыкі». Яна атрымала ганаровую грамату Казанскага універсітэта.

Хвалюючым было знаёмства з ленінскімі і гістарычнымі мясцінамі Казані.

Універсітэцкая навуковая бібліятэка імя Лабачэўскага зрабіла на нас вялікае уражанне. Самым цікавым быў збор рэдкіх кніг. Тут упершыню мы пазнаёміліся з каштоўнымі выданнямі сусветнага значэння. Бачылі «Пятикнижие Моисея» (частка Бібліі) VIII—IX стагоддзяў. Кніга рукапісная, на 50-ці цялячых шкурах мяккага вырабу, на стараржытнаяурэйскай мове. Паступіла яна з бібліятэкі князя Пацёмкіна. «Каран», рукапіс XVII стагоддзя, зроблены у Індыі на арабскай мове. Стараславянскі рукапіс «Евангелие» (канец XIV ст.) напісан на пергаменце. Інкунабул, г. зн. кніга, была надрукавана да 1500 года (Страсбург, 1479 г.) на нямецкай мове, багаслоўскага зместу. «Канон Авіцэны» надрукаван у Рыме у 1593 годзе на арабскай мове. Быў і «Цібецкі ксілограф» па медыцыне.

Цікава было прачытаць указы імператараў, асабістыя подпісы Пятра І і Кацярыны ІІ. Захоўваюцца тут і «Степенная книга Ивана Грозного»—рукапіс XVII стагоддзя у 1283 лісты, лепшая па афармленню руская кніга XIX стагоддзя «Византийские эмали» (1892 г.). Было надрукавана 600 экземпляраў гэтай кнігі. Упрыгожана яна золатам, афармлялі яе лепшыя мастакі. Ёсць у бібліятэцы і мініяцюрнае выданне «Карана» на арабскай мове, зробленае у Стамбуле у канцы XIX стагоддзя.

Студэнты, асабліва біёлагі, былі вельмі задаволены наведаннем заалагічнага музея, які славіцца рэдкімі экспанатамі: квага — вымершая зебра, шкура якой ляжала 100 год. Ва усім свеце захоўваецца толькі 8 экземпляраў гэтай жывёліны. Вялікую цікавасць выклікае у наведвальнікаў калекцыя сумчатых і аднапраходных млекакормячых, калібры (маленькія птушкі Амерыкі), рэдкія гаацыны (Амазонка), птушка міру (Аўстралія), папугаі усяго свету, гатэрыя (туатара), панцырны шчупак, хімеры, вастравыя рыбы. Калекцыя музея унікальная. Сярод працейшых ёсць рэдкія экспанаты: шкляная губка любамарская (байкальская), бадзяга (прэснаводная), мазгавік (карал).

У музеі гісторыі пазнаёміліся з гісторыяй старой і новай Татарыі. Наведалі мы і Казанскі крэмль, і музей выяўленчага мастацтва ТАССР.

Пабывалі і ў доме-музеі У. І. Леніна, дзе некалі жыла сям'я Ульянавых, выязджалі на месца першай ссылкі Уладзіміра Ульянава у Леніна-Какушкіна.

Сардэчнай была інтэрнацыянальная сустрэча з моладдзю прамысловых прадпрыемстваў у Палацы заводу сінтэтычнага каўчуку. І адразу ж госці сталі удзельнікамі канцэрта. Гучалі і татарскія, і афрыканскія, і рускія, і кубінскія, і англійскія, і лацінаамерыканскія мелодыі...

5 лютага госці развіталіся з Казанню, якая набыла ў іх асобе верных сяброў, якія назаўсёды захаваюць у памяці гэтыя тры дні, праведзеныя ва універсітэце, дзе вучыўся У. І. Ленін.

РОБЕРТ КЕЙГЕ,
студэнт V курса біялагічнага факультэта.

І ВЫКЛАДЧЫКІ АДПАЧЫВАЮЦЬ...

Я напісаў гэты загаловак і адразу хацеў закрэсліць: нічога тут здзіўляючага няма. Канешне, выкладчыкі таксама адпачываюць, як і студэнты, але вось выкладчыцкія вечары адпачынку чамусьці сталі рэдкай з'явай у нашым універсітэце. Ведома, як многа сіл і часу выкладчыкі аддаюць арганізацыі студэнцкіх вечароў, канцэртаў, турысцкіх паходаў, а пра сябе даволі часта забываюць. Некалі ж і яны былі маладымі, удзельнічалі у мастацкай самадзейнасці, умелі цаніць калектыўны адпачынак, а многія зусім нядаўна насілі «тытулы» студэнцкіх акцёраў, забаўнікаў... Сабрацца б разам на вечар ды парадавацца удалай задушэўнай песняй, ліхім гапаком або лявоніхай!..

І вось у суботу, 7 лютага, мне здалося, што ва універсітэт прыйшла вясна. Лёд крануўся! Тут адбыўся выкладчыцкі вечар адпачынку у поўным сэнсе гэтага слова. Выкладчыкі і супрацоўнікі былі усюды: у зале і на сцэне, у танцавальным карагодзе і у вестыбюлі сустракаючымі сваіх таварышаў. Праўда, спачатку сустракаць было некага: прабіла 7 гадзін вечара, а у пустой прасторнай актавай зале таміліся артысты — разгубленыя прафесары, дацэнты, інжынеры лабараторый. І трэба было бачыць у тыя хвіліны ініцыятара і арганізатара гэтага вечара Івана Трыфанавіча Рагоўскага! Відаць, ён менш хваляваўся многа год назад, калі чытаў студэнтам першую у сваім жыцці лекцыю.

Неўзабаве амаль усіх мясцкомаўцаў можна было бачыць, як зухавата яны узбягалі і спускаліся па ступеньках. Напэўна, спакойным быў толькі адзін чалавек—канферансье, дацэнт Георгій Георгіевіч Герасіменка. Што ж, ён гісторык і, відаць, не сумняваўся, што і у такой далёка не гістарычнай справе гісторыю не павярнуць назад.

Так, вечар пачаўся, хоць і са спазненнем на адну гадзіну. Зала была поўная. Мясцкомаўцы супакоіліся (столькі працы паклалі!), толькі дацэнту Рагоўскаму не сядзелася. Але цяпер ужо па другой прычыне: начальства не прыйшло, такога адпачынку сябе пазбавіла!

Але калі у зале з'явіліся намеснік сакратара парткома і камсамольскі сакратар, і ён супакоіўся.

А сцэна аддадзена прафесару. Абапёршыся на спінку крэсла, Міхась Рыгоравіч Ларчанка чытае вершы. Вершы аб Леніне, партыі. Вершы-роздум аб бачаным, перажытым. І, напэўна, кожны прысутны успомніў многае, што нельга раздзяліць на асабістае і не асабістае, што прыносіла і прыносіць радасць, шчасце. Чалавекам, які зліў у нашым жыцці асабістае і грамадскае, павёў чалавецтва да сапраўднага шчасця, быў Ленін. Таму аб Ільічу першае слова...

Я не ведаю, як рыхтавалася канцэртная праграма, колькі над ёй думалі. Не ведаю, воляй ці няволяй атрымалася, што мы слухалі, бачылі жывую гераічную гісторыю нашай краіны, самога народа. У песнях і вершах, музыцы і танцах — веліч і духоўная прыгажосць савецкага чалавека, яго высокі гуманізм. «Гарыць, гарыць мая Лагойшчына», — чытае урывак са свайго новага твора паэт, дацэнт кафедры беларускай літаратуры Ніл Сямёнавіч Гілевіч, і было такое адчуванне, нібы зала напоўнілася парахавым дымам, пасля паступова становіцца лягчэй дыхаць, зала святлее, і нібы чуецца стук сэрца, стук нянавісці да аматараў крывавых пажараў, стук гатоўнасці лагойцаў, кожнага савецкага чалавека у любую хвіліну стаць на абарону міру, свабоды і шчасця, каб не было больш Хатыняў і Трасцянцоў...

Старшы тэхнік кафедры ядзернай фізікі Яўген Сафонаў пераносіць слухачоў у іншы час і іншыя краіны. Выкананне ім рускай народнай песні «Вот мчится тройка почтовая», арыі Каварадосі з оперы Пучыні «Тоска». «Іспанскага балеро» выклікала бурныя апладысменты. Яго змяняе майстар спорту з кафедры фізічнага выхавання Міхаіл Безручэнка. І калі сваім «эквілібрам» ён выклікаў захапленне і воклічы здзіўлення майстэрствам выканання складаных практыкаванняў, дык нанайскай барацьбой двух хлопчыкаў рассмяшыў да слёз. Вытрыманы у духу лепшых традыцый савецкага цырка, гэты нумар можа стаць упрыгожаннем любога універсітэцкага канцэрта. Ды і не толькі універсітэцкага.

І зноў песні — на беларускай, рускай, італьянскай мовах, гераічныя і жартоўныя, нават турысцкія. Апошнія выканалі універсітэцкія турысты — група выкладчыкаў пад кіраўніцтвам дацэнта матфака Анатоля Сямёнавіча Фядэнкі. На экране мяняюцца кадры турысцкіх дарог, сумуе і радуецца гітара, а песня заносіць слухачоў у лясы Беларусі, стэпы Казахстана, на горныя сцежкі Каўказа і Карпат...

У зал уліваецца італьянская мелодыя. Гэта выкладчык кафедры фізвыхавання Віктар Фёдаравіч Кавалёў выконвае «О, маё сонца», а затым мы разам з ім «дзівімся на неба».

Лірычна, задушэўна прагучала песня «Марская соль» у выкананні выкладчыка юрфака Мікалая Гарбара, які да таго ж «амаль па Слічэнку» выканаў «Так взгляни ж на меня».

У чытачоў можа скласціся уражанне, што у канцэрце удзельнічалі адны мужчыны. А я яшчэ не расказаў аб цудоўным музычным суправаджэнні на баяне асістэнта кафедры гісторыі КПСС прыродазнаўчых факультэтаў Міраслава Бобера, аб тым, як дацэнт Г. Герасіменка з-за «несвядомасці людзей» не пабіў рэкорд па піву, хоць больш двух дзесяткаў кубкаў «выпіў» (гумарыстычнае апавяданне «Рэкорд па піву» Курляндскага і Хаіта), аб Аляксандру Федарэнскім, які спадабаўся гледачам з першай песні «Что-то случилось», аб танцах «Петухи», румынскім, які выканалі мужчыны пад кіраўніцтвам і пры удзеле кандыдата юрыдычных навук Аляксандра Крамніка і старшага выкладчыка фізфака Івана Краўчанкі...

Так, мужчыны даказалі, што іх нездарма адносяць да моцнай палавіны. Але яны і джэнтльмены — аддалі выкананне лепшых нумароў жанчынам. Можа таму, што самі з гэтым не маглі б справіцца. Песню беларускага кампазітара Любана «Не шукай» і «Там вдали за рекой» жаночы вакальны ансамбль у саставе Ірыны Шчарбаковай, Ларысы Левінай, Маргарыты Яфімавай, Галіны Паповай, Галіны Марцінкевіч, Ларысы Серафімовіч, Антаніны Алейнікавай і Галіны Раўновай (кіраўнік Галіна Пятрова) выканаў сапраўды цудоўна. Здзіўляешся, як у працэсе некалькіх рэпетыцый можна было дасягнуць такога узроўню. Цёплыя словы сказаны былі і у адрас жаночага вакальнага дуэта (Э. Якубоўская і Л. Ясінская). Што датычыцца дацэнта кафедры беларускай літаратуры Маргарыты Яфімавай, то яна праявіла сябе у некалькіх жанрах. Прачытаная ёй з танім пачуццём «Лунная соната» Леаніда Папова надоўга запомнілася кожнаму.

Выдатным было музычнае афармленне. І тут добрае слова трэба сказаць у адрас Галіны Пятровай (фартэп'яна) і музычнага аркестра пад кіраўніцтвам Юрыя Папова.

Аб другой частцы вечара — танцах, гульнях, атракцыёнах — можна было пісаць асобны рэпартаж. Столькі выдумкі, вяселля!

Даўно, даўно ва універсітэце не было такога вечара. Перад яго пачаткам старшыня культкамісіі мясцкома І. Т. Рагоўскі гаварыў, колькі сіл прыйшлося патраціць, каб падрыхтаваць усё, угаварыць «артыстаў». У канцы вечара я чуў, як да яго звярталіся са словамі: «Падкажыце, калі будзе рэпетыцыя мастацкіх нумароў да чарговага вечара адпачынку выкладчыкаў і супрацоўнікаў. Прыйду і таварышаў прывяду». Гэта былі тыя, хто на гэты раз заставаўся гледачом. Думаю, што лепшай узнагароды Іван Трыфанавіч не мог чакаць. Між іншым, усе удзельнікі вечара былі узнагароджаны добрым настроем, вяселлем, выдатным адпачынкам.

М. РЭГІСТАНАЎ.

ВЫСТУПІЛІ ПАСПЯХОВА

У парку імя Горкага і на рэспубліканскім манежы праходзілі спаборніцтвы па лёгкай атлетыцы сярод юніёраў. У ім даволі удала выступіў студэнт фізфака нашага універсітэта А. Казачонак. У бегу на 400 м ён стаў чэмпіёнам, а на дыстанцыі 800 м заняў другое месца.

Поспех спадарожнічаў і студэнтцы гэтага ж факультэта Валі Цагойка, якая заняла першае месца у бегу на 300 м. А студэнтка матфака В. Бруцкая на той жа дыстанцыі была трэцяй.

У спаборніцтвах на «Прыз зімовых канікул», якія праходзілі у г. Брэсце, каманда БДУ заняла другое месца, прапусціўшы наперад калектыў ІФК. Варта адзначыць удалае выступленне Ю. Глыбоўскага (юрфак, І курс), І. Таранока (матфак, V курс), В. Краснапрошына (матфак, І курс) і пераможцы у бегу на 60 і 400 м А. Казачонка (фізфак, ІІ курс).

М. ЖАЎНЕРКА.

У дні зімовых канікул ва універсітэцкай спартыўнай зале адбыліся спаборніцтвы па валейболу мужчынскіх і жаночых каманд вну Прыбалтыкі і Беларусі.

НА ЗДЫМКУ: валейбалісткі нашага універсітэта у паядынку з камандай гасцей.

Фота Д. ЧАХОВІЧА.

ЦІКАВАЕ Ў БІЯГРАФІЯХ

● Людзей, якія ведаюць некалькі замежных моў, называюць паліглотамі, што у даслоўным перакладзе азначае «шматмоўныя».

Многія еўрапейскія і азіяцкія мовы ведаў А. С. Грыбаедаў. В. Брусаў карыстаўся у сваёй рабоце дзевятнаццаццю мовамі. Ён пакінуў нам цудоўныя пераклады Метэрлінка і Гейнэ, Гётэ і Верлена, армянскіх паэтаў.

● У 1833 годзе у Таганрогу пабываў нацыянальны герой Італіі Джузепе Гарыбальдзі. Менавіта у гэтым рускім горадзе Гарыбальдзі пакляўся прысвяціць сваё жыццё барацьбе за свабоду, і пад яго кіраўніцтвам Італія была вызвалена і аб'яднана. У памяць аб знаходжанні Гарыбальдзі у Таганрогу узведзен абеліск.

● Геніяльны рускі наватар-матэматык Мікалай Івановіч Лабачэўскі (1792—1856 гг.) у 24-гадовым узросце быў зацверджаны прафесарам універсітэта.

● Пушкін валодаў цудоўнай памяццю. Адзін з яго сучаснікаў пісаў: «Яму (Пушкіну) варта было прачытаць два разы старонку якога-небудзь верша, і ён ужо мог паўтарыць яго напамяць».

АСЦЕРАГАЙЦЕСЯ: ГРЫП!

Грып — вострае інфекцыйнае захворванне. Ён лёгка перадаецца ад хворых да здаровых і таму хутка распаўсюджваецца сярод насельніцтва. Як каварная хвароба, грып даволі часта, нават калі захворванне праходзіць лёгка, дае цяжкія ўскладненні.

Грып выклікаецца вірусамі, якія трапляюць у арганізм чалавека з удыхаемым паветрам. Хворы выдзяляе вірусы разам з капелькамі сліны пры размове, кашлі, чыханні. Капелькі могуць разлятацца на адлегласць 2—3,5 м ад хворага. На прадметах, якія акружаюць хворага і якімі ён карыстаецца, вірусы захоўваюцца некалькі сутак. Ад моманту пранікнення віруса у арганізм да пачатку захворвання праходзіць 24—28 гадзін.

Хвароба пачынаецца з павышэння тэмпературы, недамагання, галаўнога болю. Неўзабаве паяўляецца насмарк, кашаль, боль у мышцах. Часам грып можа працякаць і без павышэння тэмпературы.

Як зберагчыся ад грыпа?

Важнейшая умова — стараннае захоўванне правіл асабістай гігіены:

часцей праветрывайце памяшканне. З патокамі паветра вылятаюць часцінкі пылу і слізі з вірусамі;

як можна часцей рабіце вільготную уборку памяшкання;

старанна мыйце рукі і твар з мылам пасля догляду за хворым, язды у гарадскім транспарце, вяртання з работы. Мыльныя растворы знішчаюць 85—95 працэнтаў бактэрый, якія трапляюць на скуру;

загартоўвайце арганізм, часцей гуляйце на свежым паветры;

арганізуйце правільнае харчаванне з ужываннем дастатковай колькасці вітамінаў. Не забывайце аб цыбулі і часнаку: яны утрымліваюць фітанцыды, якія знішчаюць мікробы;

пры доглядзе хворага карыстайцеся маскамі, пашытымі з 4—5 слаёў марлі. Такія маскі затрымліваюць да 90 працэнтаў мікробаў;

хворы павінен знаходзіцца у асобным пакоі або за шырмай.

Карыстаючыся правіламі санітарыі і гігіены, выконваючы прафілактычныя мерапрыемствы па папярэджанню грыпа, вы перагародзіце дарогу гэтаму захворванню.

Ф. РЭЗНІКАВА,
урач здраўпункта.

Рэдактар А. А. НІКОЛЕНКА.

АТ 21414. Адрас рэдакцыі: г. Мінск, Універсітэцкі гарадок, галоўны корпус, п. 106. Т 22-07-19. Друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Т-22-07-19. Тыраж 2.000 экз. Зак. 199.